

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talous- arvioksi vuodelle 2012

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2012 (HE 59/2011 vp).

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla maa- ja metsätalousvaliokunta on päättänyt antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha ja neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö Heimo Hanhilahti, metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen, talousjohtaja Hannele Laihonen, neuvotteleva virkamies Heikki Piiparinen ja vesiylitarkastaja Leena Westerholm, maa- ja metsätalousministeriö
- opetusneuvos Susanna Tauriainen, Opetushallitus
- ylijohtaja Hannu Raitio, Metsäntutkimuslaitos

- kehittämisspäälikkö Pekka Ripatti, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- erikoistutkija, tekniikan tohtori Heikki Lehtonen, MTT Taloustutkimus
- toimitusjohtaja Jouko Setälä, ProAgria Maa-seutukeskusten Liitto
- johtaja Seppo Aaltonen ja kehittämisasiantuntija Lasse Lahtinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- toiminnanjohtaja Jyrki Jalkanen, Kauppapuutarhaliitto ry
- varatoimitusjohtaja Simo Jaakkola, Koneyrittäjien liitto ry
- metsäasioiden päällikkö Jouni Väkevä, Metsäteollisuus ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Metsähallitus
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL
- Vesilaitosyhdistys
- OP-Pohjola
- Paliskuntain yhdistys
- Suomen Kylätoiminta ry
- Suomen 4H-liitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Maatalous*

Valiokunta pitää tärkeänä maatalouden ja maa-seudun kilpailukyvn ja rakennekehityksen edistämistä. Maatalouspolitiikalla tulee tukea aktiivitulojen toiminnan kannattavuutta, viljelijöiden nousevaa tulokehitystä ja kotimaisiin raaka-aineisiin perustuvan elintarviketuotannon säilyttämistä nykytasolla. Tärkeätä on kehittää perheviljelmiin perustuvaa maataloutta siten, että tavoitteena on sen tuottavuuden nostaminen ja kilpailukyvn parantaminen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maatalous siirtyi nopeasti vuosien 2006—2007 aikaisempia paremman kannattavuuden ja maataloustulon vuosista alhaisen tulotason ja kannattavuuden vuosiin 2008—2011. Suunta ei ole muuttumassa lähivuosina, ellei selvää käännettä ja voimakasta nousua maataloustuotteiden hinnoissa tapahdu vuoden 2011 jälkeen. Viljelijöiden tulotason ylläpitäminen on lisäksi vaikeaa tilanteessa, jossa maatalouden tuottavuutta ja rakennetta tulee kehittää samaan aikaan, kun tässä suhteessa kriittisten tuotantopanosten hinnat pysyvät korkeina. Tarvitaan myönteistä kehitystä maatalouden rakenteeseen ja maatalojen tuotokustannussuhteeseen sekä maataloustuotteiden hintojen nousua kuin myös maatalouden kilpailukyvn parantamista, jotta tukien osuus maatalouden kokonaistuotoista voi alentua.

Valiokunta toteaa, että laajentavien tilojen haasteena on jatkossakin se, että vieraan pääoman lisääminen ensi vaiheessa heikentää kannattavuutta ja vasta viiveellä parantaa sitä. Myönteisen rakennekehityksen takaamiseksi ja tulotason kehityksen turvaamiseksi maatalouden tukiin tarvitaan vakautta ja pitkäjänteisyyttä. Korostaen sitä, että niin tulo- kuin rakennetuet ovat tärkeitä maatalouden kehittämisen kannalta, valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että hallitus seuraa nuorten viljelijöiden tilojen ja aktiivitulojen kannattavuuden kehitystä kaikilla tuotannonaloilla ja ryhtyy tarvittaessa toimiin toimintaedellytysten turvaamiseksi. Valiokunta

kiinnittää huomiota maidontuotannon kannattavuuden turvaamiseen ja lihantuotannon kannattavuuden parantamiseen. Alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa on parannettava edistämällä tuotteiden pääsyä jakeluun ja kauppaan jalostuksen ja kaupan määräävää roolia samalla uudelleen arvioiden. Tavoitteena tulee olla markkinoiden nykyistä tasapainoisempi toiminta alkutuotannon kannalta. Erittäin tärkeää on myös, että maataloustuotteiden vienninedistämistämistoimia tehostetaan.

Viitaten edellä esitettyyn valiokunta toteaa, että erityisesti tilakoon kasvu edellyttää rakennetukien riittävyyttä ja hyödyntämistä. Rakennetukien hyödyntämisestä huolimatta investointien kannattavuus jää näillä näkymin alhaiseksi korkeina pysyvien panoshintojen vuoksi. Rakennetukien tarvetta voivat lisäksi jatkossa kasvatella erilaiset ympäristö- ja eläinten hyvinvointitavoitteet, koska niihin vaikuttavat asiat usein määrittellään maatilan investointien yhteydessä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuonna 2011 pääosin maa- ja porotalouden rakennetukiin myönnettävien rakennetukiavustusten myöntömäärät jäänevät selvästi pienemmiksi kuin vuoden 2011 käyttösuunnitelmassa niihin varattu 94 miljoonaa euroa. Tämä johtuu ennen kaikkea viljelijöiden investointiaktiivisuuden vähentymisestä, koska maatalouden kannattavuustilanne on vaikea. Tilanne on jatkunut jo pari viime vuotta. Tästä huolimatta investointien rahoittamisessa käytettävän Maatalouden kehittämisrahaston (Makeran) rahoitustilanteen heikkeneminen jatkuu lähivuosina, koska Makeralle ei kerry merkittäviä tuloja, jotka ylläpitäisivät sen tasetta, eikä siirtoja valtion talousarviosta ole myöskään tiedossa. Valtiontalouden viime kehyyksiin ei sisältynyt lainkaan määrärahaa talousarviosta Makeraan. Nykytasoinen varojen käyttö Makerasta on alustavien laskelmien mukaan mahdollista vuoteen 2014 asti, jonka jälkeen vuosina 2015 ja 2016 varoja voidaan käyttää vain noin puolet nykyisestä. Seuraavan EU:n rahoituskauden on tarkoitus alkaa vuonna 2014, eikä rakennetukien tukikohtaisista määräis-

tä ja niihin saatavasta EU:n osarahoituksesta ole vielä tietoa.

Valiokunta toteaa, että Makeran toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosille 2013—2016 ollaan parhaillaan valmistelemassa. Makeran toimivuus, rakenne ja asema nykymuotoisena investointien rahoituskanavana tulee arvioida. Valiokunta katsoo, että maatalouden rakennetuen turvaaminen pitkällä aikavälillä on Suomen maatalouselinkeinon kehittämisen keskeisimpiä haasteita. Sen vuoksi Makeran pääoma on turvattava ja se on säilytettävä edelleen maatalouden rakenteen kehittämisen keskeisenä rahoitusvälineenä.

Metsätalous

Valiokunta toteaa, että vuonna 2011 on KEMERA-töihin budjetoitu valtiontukea 76 miljoonaa euroa. Tämän vuoden määrärahatarpeeksi maa- ja metsätalousministeriö on arvioinut 90—95 miljoonaa euroa, joten kuluvana vuonna tehtäviä töitä siirtyy rahoitettaviksi 10—15 miljoonaa euroa vuoden 2012 määrärahasta, kun otetaan huomioon myös lisätalousarviesitys. Loppuvuoden 2011 määrärahatarpeeseen vaikuttavat olennaisesti vuoden 2010 myrskytuhojen jälkeisten metsäviljelytöiden toteutustilanne sekä vuonna 2010 korjatun energiapuun haketusmäärät. Valtion III lisätalousarviesityksessä 2011 ehdotetaan momentilta 30.60.47 (Pienpuun energiavero) siirrettäväksi 3,75 miljoonaa euroa momentille 30.60.44 (Tuki puun tuotannon kestävyden turvaamiseen). Koska momentin 30.60.47 määräraha on siirtomääräraha, kyseisen momentin määrärahaa siirtyisi käytettäväksi 9,75 miljoonaa euroa vuoden 2012 aikana. Vuonna 2012 olisi momentilla siten yhteensä käytettävissä 17 miljoonaa euroa. Määrärahaa voidaan kuitenkin käyttää vasta pienpuun energiaverojärjestelmän tultua voimaan.

Kun kyseiset metsätalouden määrärahat ovat jo viime vuosien valtion talousarvioissa olleet edellä todetun mukaisesti riittämättömiä ja ovat sitä tänäkin vuonna, valiokunta kiinnittää huomiota määrärahavähennysten aiheuttamaan erittäin vaikeaan tilanteeseen. Valiokunta painottaa sitä, että ehdotettu alhainen määrärahaso edellyttää joko tukijärjestelmien uudelleen arvioin-

tia kokonaan tai metsänhoidollisista tavoitteista tinkimistä. Valiokunta korostaa metsälainsäädännön metsänhoidollisten tavoitteiden toteuttamista. Valiokunta korostaa myös sitä, että puuntuotanto on poikkeuksellisen pitkäjänteistä toimintaa, jossa metsien hoitoon ja perusparannukseen tehtyjen investointien tuoma hyöty realisoituu vasta vuosikymmenten päästä. Vaikuttavuuden saamiseksi nuoren metsän hoidon tukea tulee suunnata siten, että pääosa työstä suuntautuu taimikonhoitotöihin. Kansantalouden näkökulmasta on perusteltua edistää kestävä metsätaloutta ja varmistaa tulevaisuuden puuntuotanto.

Valiokunta toteaa, että kestävällä metsätaloudella hillitään myös ilmastonmuutosta ja parannetaan mahdollisuuksia uusiutuvan energian käyttöön. Talousarviesityksen mukainen rahoitus onkin erittäin ongelmallinen paitsi puuntuotannon turvaamisen osalta myös pienpuun energiakäytön lisäämisen kannalta. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä erityistä huomiota siihen, että energiapuun käyttöä on kaavailtu nostettavan aiemmin Kansallinen metsäohjelma 2015:ssä (KMO) tavoitellusta 8—10 miljoonan kiintokuutiometrin vuotuisesta käytöstä 15 miljoonaan kiintokuutiometriin.

Valiokunta huomauttaa, että EU:n säädöksiin perustuva uusiutuvan energian velvoitepaketti vuodelta 2010 edellyttää, että Suomi nostaa uusiutuvan energian osuuden 38 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Lisäystavoitteesta metsähakkeen osuus on yli puolet. Tällä hetkellä näyttää siltä, että esimerkiksi tuulivoimalle arvioitu lisäys uusiutuvaan energiaan ei toteudu ainakaan arvioidulla aikataululla erityisesti merituuvoiman korkean kustannustason vuoksi. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että uusiutuvan energian tukemisessa tulee voida joustavasti siirtää määrärahoja esimerkiksi energiapuun käytön edistämiseen, jotta haastavat uusiutuvan energian tavoitteet voidaan saavuttaa. Samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, että uusiutuvan energian tukipolitiikka säilyy ennakoitavana ja johdonmukaisena.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO-ohjelma) on kokonaisuus, jota on tähän saakka toteutettu tasapainoi-

sesti sekä maa- ja metsätalousministeriön että ympäristöministeriön määrärahoilla. Asenneilmapiiri metsien suojelua kohtaan on ohjelman avulla saatu muuttumaan merkittävästi myönteisemmäksi. Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamat toimenpiteet kohdistuvat talousmetsiin ja ympäristöministeriön toimenpiteet suojelualueille. Kun lähes 90 prosenttia Suomen metsistä on talousmetsiä, talousmetsien käsittely on keskeisessä asemassa monimuotoisuuden turvaamisessa. Tähän saakka ohjelman rahoituksesta on maa- ja metsätalousministeriön osuus ollut noin 40 prosenttia ja ympäristöministeriön osuus noin 60 prosenttia. Valiokunta toteaa, että valtion talousarvioesitys huomioon ottaen ohjelman tasapainoinen toteuttaminen vaikeutuu, koska maa- ja metsätalousministeriön määrärahaa supistetaan, kun taas ympäristöministeriön METSO-rahoitusta esitetään lisättäväksi hallitusohjelman mukaisesti. Määrärahan supistumisen seurauksena maa- ja metsätalousministeriön käytettävissä oleva määräraha menee kehyskauden lopussa lähes kokonaisuudessaan vanhojen ympäristötukisopimusten uusimiseen, eikä uusia METSO-kohteista tehtäviä sopimuksia juurikaan voida solmia. Kokonaistavoitteiden saavuttamisen kannalta valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla METSO-ohjelman toteutus turvataan.

Metsäntutkimuksen edellytyksiin kehyskaudella vaikuttaa keskeisesti resurssien väheneminen. Metsäntutkimuksen resurssit vähenyvät maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ja eri hallinnonaloille yhteisesti kohdistettavilla säästöillä. Valiokunta toteaa, että resurssien leikkaaminen on erittäin ongelmallista, koska metsäalalla tutkimustiedon tarve kasvaa koko ajan.

Tutkimuksen ja maaseudun neuvonnan rahoitus

Valiokunta toteaa, että maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden, kuten uudet tuotteet,

jotka sisältävät bioenergian, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat, kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon.

Valiokunta pitääkin tärkeänä, että maaseutumaisilla seutukunnilla on tarjolla kattavat, maaseutuyritysten tarpeita vastaavat neuvontapalvelut, jotka luovat maaseudun kehittämiselle vanhan osaamispohjan. Näiden pitkäjänteinen tarjonta ja kehittäminen on turvattava sekä kansallisin että EU:n osarahoittamin toimin. Neuvontajärjestöjen yritysneuvonnalla kehitetään maaseudun yrittäjyyttä, lisätään liiketoimintaosaamista sekä sukupolven- ja muita omistajanvaihdoksia. Neuvontajärjestöt ovat yhteistyössä maaseudun muiden toimijoiden kanssa edistäneet elinkeinotoiminnan kehitystä ja yritystoiminnan monipuolistumista maaseudulla. Maaseutukeskusten palveluista ovat vuosittain hyötynneet yli 30 000 tilaa ja maaseutuyritystä.

Maa- ja elintarviketutkimus tuottaa ja välittää yhteistyössä neuvonnan kanssa tutkimukseen perustuvaa tietoa maa-, puutarha- ja elintarviketalouden sekä näihin liittyvän maaseudun yritystoiminnan kehittämiseksi. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseen (MTT) on koottu maa-, puutarha- ja elintarviketalouden biologinen, taloudellinen ja teknologinen tutkimus. MTT:n tutkimus rakentaa keskeistä tietopohjaa koko elintarvikeketjulle tuotantopanosien ja raaka-aineiden tuotannosta samoin kuin jalostuksesta elintarvikemarkkinoiden ja kuluttajien valintoihin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että momentilla 30.10.50 osoitetaan maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittämiseen samoin kuin momentilla 30.20.01 MTT:n toimintamenoihin riittävä rahoitus.

Kotimaisen ruoan- ja luomutuotannon edistäminen

Esityksen mukaan momenttien 30.20.46 ja 30.20.47 varoin tuetaan laajoja markkinoinnin valtakunnallisia ohjelmia ja tuotannon kehittämisohjelmia sekä edistetään lähi- ja luomuruoan käyttöä. On toteutettava hallitusohjelman mukainen luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelma, jonka avulla tuotantoa monipuolistetaan ja

lisätään kysyntää vastaavaksi, kehitetään luomuketjua ja nostetaan lähiruoan jalostusastetta. Luomu- ja lähiruoan osuuden kääntäminen vahaan nousuun on otettava Suomen maatalouspolitiikan strategiseksi tavoitteeksi. Poikkihallinnollista yhteistyötä jalostuksen ja markkinoinnin edistämisessä tulee lisätä maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä. Valiokunta pitää tärkeänä kehittää luomu- ja lähiruoan edistämisessä sellaisia konkreettisia toimenpiteitä, joilla menekkiä voidaan lisätä, elintarvikkeiden kuljetusmatkoja lyhentää ja lähellä tapahtuvaa jatkojalostusta edistää. Valiokunta pitää myös tärkeänä ammattimaisen sisävesikalastuksen edistämistä ja lähikalan markkinoillepääsyn helpottamista. Lisäksi kaupan ja teollisuuden asemaa lähiruoan elintarvikkeetjussa tulee yhä tarkemmin seurata ja selvittää konkreettiset mahdollisuudet parantaa tuottajien asemaa.

Kasvihuonetuotanto

Viitaten lausuntoonsa hallituksen esityksestä energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (MmVL 20/2010 vp — HE 147/2010 vp) valiokunta toteaa, että energiaintensiivisten yritysten veronpalautusjärjestelmää tulee uudistaa siten, että myös pienet kasvihuoneyritykset pääsevät palautuksen piiriin. Tällä hetkellä energiaveroja leikataan vain siltä osin kuin ne ylittävät 50 000 euroa.

Poistokalastus

Särkikalojen tehostetun ammattipyynnin avulla on mahdollista tehokkaasti poistaa Itämerestä ja muista rehevöityneistä vesistöistä fosforia. Tänä vuonna on käynnistetty valtakunnallinen ohjelma ammattikalastajien poistokalastuksen tukemiseksi merialueella sekä Lokka-Porttipahdan alueella, Säkylän Pyhäjärvestä ja Onkamonjärvestä. Elinkeinokalatalouden ja markkinoinnin sekä rakennepolitiikan edistämistä koskevan siirtomäärärahan yhteydessä mainitaan, että määrärahaa voidaan käyttää merikalastuksen poistokalastuksen edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämän määrärahan käyttö on mahdollista

myös sisävesillä. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että poistokalastusjärjestelmän vakiinnuttamiseksi tarvitaan 3—5 vuoden ohjelma, jolla tuetaan ammattikalastusjärjestelmän rakentumista sekä sisävesillä että merialueella.

Tiet

Valiokunta kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota siihen, että toimivalla tieverkostolla on keskeinen merkitys maaseudun kaikkien toimintojen kannalta. Se on myös puuntuotannon ja puunhankinnan perusedellytys. Tieverkoston puutteet, erityisesti kelirikkkokausina, aiheuttavat alalle voimakkaan kausivaihtelun, josta aiheutuu lisäkustannuksia. Myös yksityisteiden kunto on tärkeää maaseutuelinkeinoille ja teiden varsilla asuville. Valiokunta pitää välttämättömänä, että teiden kunnostamisen suorittamistarista huolehditaan. Lisäksi alempiasteisen tieverkoston taso on laskenut ja vaatii kohentamista.

Vesitalous

Sää- ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistyessä kasvaa tarve varautua tulvariskeihin, kuivuuteen sekä vesihuollon erityistilanteisiin. Myös vesistörakenteiden perusparannustoimenpiteiden tarve ja vesistöjen vesienhoitosuunnitelmien mukainen kunnostamistarve kasvavat. Luvun määrärahoilla edistetään myös vesihuollon alueellista yhteistyötä, erityistilanteisiin varautumista sekä maaseudun vesihuoltoa.

Momentin 30.50.31 (Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen) määrärahalla tuetaan vesistö- ja vesihuoltotoimenpiteitä avustuksena tai erityisistä syistä myös valtion työnä. Momentille kohdistetaan 3 miljoonan euron hallitusohjelman mukainen säästö vuonna 2012. Vesihuoltotoimenpiteiden avustamiseen tarkoitettu määräraha on tarkoitus suunnata viime vuosien tapaan ensisijaisesti viemäriverkostojen laajentamiseen haja-asutusalueilla. Suuresta kysynnästä huolimatta määrarahasta ei ole mahdollista myöntää tukea muille uusille vesihuoltohankkeille. Valiokunta kiinnittääkin huomiota määrärahan alhaiseen tasoon.

4H-toiminta

4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria ja tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudullaan. Valiokunta painottaakin toiminnan merkitystä nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamisessa. Erilaiset käytännön taitoja edellyttävät metsä-, luonto- ja ympäristöasiat ovat myös toiminnan painopistealueita. Kerhoja on 2 900 kappaletta ja toiminnan piirissä noin 70 000 lasta ja nuorta.

Esityksessä momentille 30.10.55 (Valtionapu 4H-toimintaan) ehdotetaan määrärahojen tason alentamista kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää tärkeänä, että 4H-toimintaan osoitetaan riittävä määräraha.

Hevostalous

Hevostalous ja siihen liittyvät toiminnot (mm. hevoskasvatus, valmennustoiminta ja muut toiminnot) tukevat palvelut ovat sosioekonomisessa mielessä merkittävä toimiala Suomessa. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että hevoskasvatusta ja hevosurheilua edistetään.

Porotalous

Porotaloudella on merkittävä rooli pohjoisen harvaanasutun maaseudun elinkeinona. Se luo toimeentulomahdollisuuksia, se on merkittävä imagollinen sidostoimiala matkailulle ja sillä on myös huomattava kulttuurinen merkitys. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että porotalouden edistämiseen varataan riittävä määräraha.

Riistavahingot

Riistavahinkolain (105/2009) 9 §:n 2 momentin mukaan riistaeläinten (mm. suurpedot) aiheuttamien vahinkojen korvaaminen on mahdollista vain valtion talousarvion asettamissa rajoissa. Valiokunta korostaa sitä, että korvausten keskeyttämättömän maksamisen turvaamiseksi tulee tarkoitukseen varata määräraha, jonka voidaan arvioida kattavan vahingot.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Lauri Heikkilä /ps
jäs. Heikki Autto /kok
Satu Haapanen /vihr
Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Pirkko Mattila /ps

Jari Myllykoski /vas
Mats Nylund /r
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Reijo Tossavainen /ps
Tytti Tuppurainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius
valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Keskustan maa- ja metsätalousvaliokuntaryhmän mielestä valtion talousarvioesitys vuodelle 2012 on täydellisessä ristiriidassa hallituksen ohjelman kanssa. Talousarvion toteutuminen esitetyssä muodossa heikentäisi suomalaisen ruuan tuotannon kannattavuutta, vaarantaisi kansallisen metsäohjelman toteutumisen ja tekisi mahdottomaksi toteuttaa sitoumukset uusiutuvan energian lisäämisestä.

Kotimaisen maatalouden kannattavuuskriisistä huolimatta hallitus esittää määrärahoja maatalouden pääluokasta leikattavaksi 4,2 prosenttia, leikkauksen ollessa muissa pääluokissa keskimäärin 2,2 prosenttia. Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy maa- ja metsätalouteen kohdistettavia leikkauksia.

Maatalouden määrärahojen alentaminen on erittäin lyhytnäköistä, se on myös hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden vastaista. Hallitusohjelmassa todetaan, että "hallitus toimii kilpailukykyisen, kustannustehokkaan ja ympäristöystävällisen maatalouden ja erityisesti perheviljelmien tuotantoedellytysten turvaamiseksi". Viljelijöiden tulot ovat kuitenkin laskeneet 27 prosenttia vuodesta 2010, ja nyt hallitus haluaa vahvistaa tulojen syöksykierrettä leikkaamalla maataloustuotannon tukia noin 40 miljoonalla eurolla vuodelle 2012. Suorien leikkausten lisäksi hallitus on myös kasvattamassa merkittävästi viljelijöihin kohdistuvia kustannuksia sekä veroja. Hallituksen ehdotukset energiaverotuksen korotuksista ja pääomaverotuksen kiristämisestä vähentävät merkittävästi maanviljelijöiden ja metsänomistajien tuloja.

Hallitusohjelman kirjaukset maatalouden ympäristövaikutusten pienentämisestä ja talousarvioon esitettävä 9 miljoonan euron leikkaus ympäristötukeen kertovat myös hallitusohjelman ja hallituksen käytännön toimien täydellisestä ristiriidasta.

Keskustan maa- ja metsätalousvaliokunnan valiokuntaryhmä ei hyväksy maatalouden kehit-

tämisrahaston pääomittamisen lopettamista. Tämä hallituksen toiminta johtaa jo muutamassa vuodessa toimialan avustuksien loppumiseen.

Hallitusohjelmaan kirjattuna tavoitteena on jatkaa metsiin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyyn ja kannattavuuden parantamista kansallisen metsäohjelman mukaisesti. "Kansallisen metsäohjelman ja Kemeran toteutuksesta huolehditaan. Jatketaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO)." Tästä hallitusohjelman kirjauksesta huolimatta talousarvioesityksessä rahoitusta leikataan vuoden 2011 verrattuna yksityismetsien metsänhoidon- ja perusparannustoissa, pienpuun energia- ja perusparannustoissa, pienpuun energian käytön edistämisessä sekä metsäluonnon hoidon edistämisessä yhteensä yli 25 miljoonalla eurolla. Erityisesti hallitusohjelman kirjauksen "uusiutuvan energian kansallisesta tavoitteesta pidetään kiinni" toteuttaminen on mahdotonta talousarvion määrärahoilla joilla pienpuun energiatukea leikataan 46,3 prosenttia.

Hallitusohjelmassa todetaan: "Maaseudun kannalta on tärkeää, että infrastruktuuri, tie- ja tietoverkko on toimiva. Toimiva maaseudun vesihuolto on elinkeinoelämän ja maataloustuotannon kehittymisen avainasioita." Hallituksen talousarvioesityksessä kuitenkin vesitalouden momentilta leikataan määrärahoja 21,4 prosenttia, yksityistieavustuksista 65 prosenttia. Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy näitä hallituksen esittämiä leikkauksia. Keskustan maa- ja metsätalousvaliokunnan valiokuntaryhmä ei hyväksy maatalousyrittäjien luopumistuen ehtoihin ehdotettuja heikennyksiä, luopumistuen ns. vuokrausvaihtoehto on säilytettävä.

Maaseudun elinkeinojen kehittämiseen kohdistettavat määrärahat pitää säilyttää tasolla, jolla kyetään turvaamaan tasokas sekä alueellisesti ja sisällöllisesti kattava neuvonnan tarjonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa.

Hallitusohjelmassa linjataan lähi- ja luomuruuan edistämisestä: "Hallitus toteuttaa luomu-

alan ja lähiruoan kehittämisohjelman, jonka avulla tuotantoa monipuolistetaan ja lisätään ky-syntää vastaavaksi, kehitetään luomuruokaket-jua ja nostetaan lähiruoan jalostusastetta. Luo-mu- ja lähiruoan osuuden kääntäminen vahvaan nousuun otetaan Suomen maatalouspolitiikan strategiseksi tavoitteeksi." Jotta hallitusohjel-man kirjaukset toteutuisivat, hallituksen nimeä-mä selvityshenkilö on esittänyt ns. Luomu-insti-tuutin perustamista. Ehdotuksessa instituutti si-joitettaisiin Mikkeliin, Helsingin yliopiston Ru-ralia-instituutin yhteyteen. Keskustan valiokun-taryhmä pitää ehdotusta perusteltuna ja esittää määrärahan kohdistamista Luomu-instituutin perustamiseksi.

Hallituksen ohjelmassa lapsi- ja nuorisopoli-tiikka sekä nuorten työllisyys ja työelämäval-miudet ovat tärkeitä painopistealueita. Nuorten yhteiskuntatakuun kautta jokaiselle nuorelle tar-jotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka. Hallitusohjelmassa koroste-taan myös nuorten syrjäytymisen ehkäisyä, nuorten ympäristökasvatusta, alueellista tasa-vertaisuutta sekä maaseudun elinvoimaisuudes-ta huolehtimista. 4H-järjestö on vahva toimija näillä hallitusohjelman painopistealueilla. Ta-lousarvioon esitetty 14 prosentin määrärahan leikkaus vaarantaa tämän tärkeän nuorisotyön toimintaedellytykset. Keskustan valiokuntaryh-mä esittää määrärahan säilyttämistä vuoden 2011 tasolla.

Kylätoiminnan merkitys suomalaisen maa-seudun elinvoiman säilyttämisessä on tunnustet-tu eduskunnan yksimielisesti hyväksymissä maaseutupoliittisissa selonteoissa sekä maaseu-tupoliittisissa kokonaisohjelmissa. Keskustan mielestä on perusteltua, että kylätoiminnan val-tionavun vaiheittainen kasvu jatkuisi aiemmin tehtyjen linjausten mukaisesti myös vuonna 2012 ja että kylätoiminnan valtionapuun osoitet-taisiin 300 000 euron lisäystä vuoteen 2011 näh-den.

Hallitusohjelmaan on kirjattu: "selvitetään mahdollisuudet Suomen kasviperäisen valkuai-sen omavaraisuuden nostamiseksi sekä rehuksi että ihmisravinnoksi". Tätäkään hallitusohjel-

man tavoitetta ei ole riittävästi huomioitu halli-tuksen talousarvioesityksessä.

Keskustan maa- ja metsätalousvaliokuntaryh-män mielestä sisävesiammattikalastuksen toi-mintaedellytyksiä tulee kohentaa. Tasa-arvoi-suuden ja tasapuolisuuden vuoksi myös Suomen sisävesiammattikalastajille tulee saada sama ra-hoitusmalli kuin muillakin kalatalouden järjes-töillä.

Keskustan maa- ja metsätalousvaliokuntaryh-män mielestä Paliskuntain yhdistyksen toiminta-edellytykset tulee turvata, yhdistyksen tukea tu-lee korottaa 166 000 eurolla sen toimintaedelly-tysten ylläpitämiseksi ja uusiin haasteisiin vas-taamisen mahdollistamiseksi.

Maa- ja metsätalouteen kohdistetuilla leik-kauksilla ei ole kansantaloudellisia perusteita. Sektorin työvaltaisesta luonteesta johtuen sekä määrärahojen lisäysten että leikkausten vaiku-tukset aluetalouteen ovat moninkertaiset valtion käyttämiin määrärahoihin nähden. Esimerkiksi valtion rahoitusosuus tuettavissa metsätalous-toissa on vain noin 25 prosenttia. Näin yhden tu-kieuron työllistävä vaikutus nelinkertaistuu met-sänomistajien omarahoituksen myötä.

Hallitusohjelma ja talousarvioesitys ovat lin-jassa vain maa- ja puutarhatalouden energiave-rojen palautusjärjestelmään kohdistettavan 20 miljoonan euron leikkauksessa. Keskustan va-liokuntaryhmä ei hyväksy tätä syvässä kannatta-vuuskriisissä kamppailevien alojen kannalta kestäväntä ehdotusta. Perussuomalaisten maa- ja metsätalousvaliokuntaryhmä yhtyy edel-lä esitettyihin näkemyksiin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valtiovarainvaliokunnan tulisi ot-taa mietintöä päättäessään huomioon eriävässä mielipiteessä esitetyt näkö-kohdat, joiden perusteella on todetta-vissa etteivät maa- ja metsätalouden pääluokalle valtion talousarvioehdo-tuksessa vuodelle 2012 ehdotetut mää-rärahat mahdollista edes hallitusohjel-man toteuttamista.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2011

Timo V. Korhonen /kesk
Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Jari Leppä /kesk

Lauri Heikkilä /ps
Pirkko Mattila /ps
Reijo Tossavainen /ps